

Vejledning om fastsættelse af årsløn for selvstændige erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefæller sikret efter § 2, stk. 3

8. januar 2004

I bekendtgørelse nr. 812 af 29. september 2003 er der fastsat regler om fastsættelse af årsløn for selvstændige erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefæller sikret efter § 2, stk. 3. I denne vejledning beskrives generelle betingelser ved fastsættelsen af årsløn og anvendelsen af reglerne, og reglerne uddybes med nærmere retningslinier.

Selvstændige erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefæller er omfattet af loven, hvis de har sikret sig efter § 2, stk. 3. Der er tale om en frivillig forsikringsordning.

Bestemmelserne i bekendtgørelse nr. 812 og denne vejledning fastlægger principperne for fastsættelse af årsløn for selvstændige erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefæller, som har sikret sig efter loven.

Selvstændige erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefæller, som er ansat i eget A/S eller ApS, er fortsat sikrede som lønmodtagere via virksomhedens lovpligtige arbejdsskadesforsikring. Men principperne i denne vejledning finder også anvendelse for denne persongruppe, da der for denne persongruppe er tale om en kodificering af praksis.

Medarbejdende ægtefæller, hvor der var indgået en lønftale, der kunne tillægges skattemæssig virkning efter kildeskatteloven, var tidligere sikret efter arbejdsskadesikringslovens § 1. Denne persongruppe er ikke længere omfattet af loven, medmindre der er tegnet en frivillig forsikring. Er der tegnet en frivillig forsikring, vil en eventuel lønftale indgå ved fastsættelse af årslønnen som et af flere kriterier.

Da medarbejdende ægtefæller uden lønftale ikke tidligere har været sikret efter loven, er der ikke en praksis på området.

Kapitel 1

Hovedprincipper

Til § 1, stk. 1: Lovens hovedregel

Efter lovens § 24, stk. 1, 1. punktum, fastsættes årslønnen ud fra tilskadekomnes samlede arbejdsfortjeneste i året før arbejdsskaden. Årslønnen skal afspejle den tilskadekomnes reelle indtjeningsevne i året før arbejdsskaden.

Det er en forudsætning for anvendelse af lovens hovedregel, at de 12 måneder forud for arbejdsskaden giver et retvisende billede af den tilskadekomnes indtjeningsevne. Se Arbejdsskadestyrelsens vejledning om fastsættelse af årsløn, hvad angår anvendelse og fortolkning af lovens hovedregel.

Til § 1, stk. 2: Den skønsmæssige fastsættelse af årslønnen

I visse situationer kan det være vanskeligt at fastsætte årslønnen på baggrund af lovens hovedregel. I nogle af disse situationer skal der foretages et skøn, jævnfør § 24, stk. 1, 2. punktum. Det gælder eksempelvis, hvis tilskadekomne på grund af en erhvervs sygdom ikke har været beskæftiget til samme løn i hele det foregående år.

Årslønnen fastsættes efter praksis også skønsmæssigt i en række situationer, hvor det ikke er muligt at fastsætte årslønnen efter hovedreglen eller efter det lovpligtige skøn i § 24, stk. 1, 2. punktum. Det gælder eksempelvis ofte, hvis den tilskadekomne driver selvstændig virksomhed.

Dette skyldes, at den selvstændige erhvervsdrivendes årsløn ofte er varierende, både i perioder inden for samme regnskabsår og inden for en periode på flere år.

I det følgende beskrives nogle af de faktorer, der kan have betydning ved en skønsmæssig fastsættelse af årslønnen for selvstændige.

Til § 1, stk. 2, nr. 1: Gennemsnitsmetoden

Se bemærkningerne til § 1, stk. 3.

Til § 1, stk. 2, nr. 2: Virksomhedens art og størrelse

Virksomhedens størrelse og produktionens art kan have betydning for virksomhedens resultat. Små virksomheder med en nicheproduktion kan være mere følsomme over for markedets generelle konjunkturer og konkurrenceforhold end større virksomheder med en bredere produktion, hvor produktionen løbende kan indrettes efter markedet.

Virksomhedens art og størrelse kan have betydning for, om virksomhedens resultat påvirkes af ejerens sygdom. Er der tale om arbejdsfunktioner og viden (knowhow), der umiddelbart kan overtages eller erstattes af andre, vil en påvirkning i nogle tilfælde kunne undgås.

Eksempel 1: I en enkeltmandsvirksomhed inden for håndværk (f.eks. blikkenslager), vil der umiddelbart hurtigere ske en påvirkning af virksomhedens resultat ved ejerens sygdom end i en større virksomhed inden for håndværk (f.eks. blikkenslager) med 30 ansatte, hvor ejerens arbejdsopgaver ikke nødvendigvis ligger inden for det håndværksmæssige. En større virksomhed kan anvende overarbejde eller antage ekstra medarbejdere for at undgå, at resultatet i virksomheden påvirkes. Se nedenfor om vikarprincippet.

Eksempel 2: I en tøjdesignervirksomhed med få medarbejdere vil der ske en hurtigere påvirkning af virksomhedens resultat, da tøjdesigneren har en meget specifik kompetence. Denne kompetence kan ikke uden videre erstattes med fremmed hjælp. Har en virksomhed omvendt specialiseret sig i et erhverv, der ikke kræver forudgående og kompetencegivende uddannelse eller træning, eksempelvis græsslåning eller vinduespudsning, må det antages, at det er lettere at erstatte den manglende arbejdskraft for derigennem at forhindre, at virksomhedens regnskab bliver påvirket på grund af arbejdsskaden.

Hobbyvirksomhed

Afgrænsningen af, om der er tale om en hobbyvirksomhed eller en erhvervsvirksomhed, kan være uklar.

En erhvervsræssig virksomhed vil normalt have til formål systematisk at erhverve indtægt, det vil sige fortjeneste. Hobbyvirksomhed drives i ordets forstand som en hobby og af ren interesse.

I visse situationer vil overskud fra en hobbyvirksomhed kunne medtages i tilskadekomnes årsløn. Tjener tilskadekomne penge ved sin hobbyvirksomhed, vil et eventuelt overskud normalt indgå i årslønsfastsættelsen. Se bemærkningerne til § 2 om totalindkomstprincippet.

I sager vedrørende eksempelvis landbrug vil det ofte være af afgørende betydning, hvad der har været den primære årsag til anskaffelsen og driften, det vil sige om boligformålet eller andre private formål overskygger hensigten med at opnå et afkast af bedriften. En egentlig landbrugsejendom må normalt anses for at være erhvervsræssigt drevet, hvis driften af ejendommen bedømt ud fra en teknisk/landbrugsfaglig målestok kan betegnes som sædvanlig og forsvarlig og tilsigter at opnå et rimeligt driftsresultat, medmindre det må lægges til grund, at driften selv efter en længere årrække ikke vil kunne blive overskudsgivende. Hvis en landbrugsejendom er anskaffet med primært boligformål, der overskygger hensigten med at opnå et afkast af bedriften, vil indtjeningen kun i visse situationer indgå i årslønnen.

Hvis en tilskadekomne har brugt fritid på ulønnet arbejde i eksempelvis sportsklubber eller samler frimærker, hvoraf nogle sælges i ny og næ, indgår værdien af denne arbejdsindsats ikke i årslønnen.

Giver hobbyvirksomheden underskud, indgår underskuddet ikke i årslønsfastsættelsen.

Eksempel 3: En selvstændig erhvervsdrivende, der fremstiller tennisbolde, kommer til skade i sin virksomhed. Den erhvervsdrivende driver endvidere en hobbyvirksomhed, der giver underskud.

Årslønnen fastsættes alene på baggrund af resultatet i den selvstændige virksomhed.

Eksempel 4: En selvstændig erhvervsdrivende, der fremstiller tennisbolde, og som tillige driver en hobbyvirksomhed med underskud, kommer til skade under arbejdet i hobbyvirksomheden.

Når skaden sker under udførelse af hobbyvirksomhed, er tilskadekomne kun omfattet af arbejdsskadesikringsloven, hvis tilskadekomne har tegnet frivillig forsikring for hobbyvirksomheden. Det gælder, uanset om tilskadekomne i sit normale erhverv er lønmodtager eller selvstændig erhvervsdrivende. Er tilskadekomne selvstændig erhvervsdrivende i sit normale erhverv, og har tilskadekomne tegnet frivillig arbejdsskadeforsikring for denne virksomhed, dækker denne forsikring således ikke, hvis tilskadekomne kommer til skade i hobbyvirksomheden.

Årslønnen fastsættes også her på baggrund af resultatet i den selvstændige virksomhed ud fra totalindkomstprincippet.

Til § 1, stk. 2, nr. 3: Virksomhedens resultater i årene forud for skaden

Virksomhedens resultater i årene forud for skaden kan have betydning for skønnet i forbindelse med fastsættelse af årslønnen. I skønnet kan indgå, hvilken branche virksomheden drives indenfor, og om virksomheden op til skaden har haft et regelmæssigt eller uregelmæssigt resultat.

Eksempel 5: Virksomheden har eksisteret i 10 år og har i perioden haft et regelmæssigt overskud. Årslønnen kan fastsættes ud fra det seneste års resultat, jævnfør hovedreglen i arbejdsskadesikringslovens § 24, stk. 1.

Eksempel 6: Virksomheden har eksisteret i 10 år og har haft store udsving i resultatet. Der har i perioden været både store overskud og store underskud. Udsvingene kan ikke tilskrives almindelige konjunkturer, investeringer eller dårlig forretningsførsel. Skønnet vil i denne situation skulle udøves over resultaterne over tid. Der henvises til bemærkningerne til § 1, stk. 3, om gennemsnitsmetoden.

Til § 1, stk. 2, nr. 4: Den tilskadekomnes arbejdsopgaver for virksomheden og værdien af arbejdsindsatsen

I en virksomhed med ansatte vil ejerens arbejdsindsats og påvirkning af resultatet stå i modsætning til andre ansattes indsats og andre ansattes påvirkning af resultatet. Ejerens eventuelle goodwill og personlighed vil i mange tilfælde afspejles i virksomhedens resultat.

Om en ændring i virksomhedens resultat i forbindelse med ejerens tilskadekomst er forårsaget af ejerens fravær eller forårsaget af andre faktorer, beror på en konkret vurdering af, hvilken type virksomhed og produkt, der er tale om, hvilke arbejdsopgaver, der varetages af ejeren, og hvilke arbejdsopgaver, der varetages af andre ansatte, og til hvilken løn.

I vurderingen af virksomhedens indtjening og muligheder for at opretholde eller forøge denne indtjening i fremtiden bør ses på, om virksomheden udelukkende eller i væsentligt omfang er baseret på tilskadekomnes personlige arbejdsindsats, eller om virksomheden med antagelse af passende bistand uden ændringer i indtjeningen vil kunne drives videre uden tilskadekomne. Hvorvidt tilskadekomne er en nøgleperson i virksomheden afhænger som nævnt blandt andet af virksomhedens størrelse og art og antallet af ansatte.

Den selvstændige erhvervsdrivendes arbejdsopgaver i en stor virksomhed med mange ansatte kan omfatte repræsentation, kundekontakt samt strategiske og ledelsesmæssige overvejelser. I nogle tilfælde kan det umiddelbart forekomme vanskeligt at lade disse opgaver udføre af en vikar. I andre tilfælde vil ejerens arbejdsindsats bedre kunne erstattes i en større virksomhed end i en mindre virksomhed.

Driftsherreløn

Begrebet driftsherreløn anvendes i forbindelse med personligt ejede virksomheder. Som følge af, at den personligt ejede virksomhed ikke er en selvstændig juridisk enhed, er virksomhedens resultat en del af ejerens personlige indkomst- og formueforhold. Hele virksomhedens overskud kan betragtes som løn, der beskattes hos ejeren.

Derfor ses det sjældent, at ejeren modtager løn fra den personligt ejede virksomhed, idet en sådan hverken har juridisk eller skattemæssig betydning og blot svarer til at indgå en lønaftale med sig selv.

I modsætning hertil er et selskab en selvstændig juridisk enhed. Enhver aftale mellem selskabet og hovedaktionæren skal foretages på markedsvilkår i henhold til skattelovgivningen - dette gælder ligeledes aflønning af hovedaktionæren, der ikke må lade sig udbetale større direktørvederlag, end en fremmed ikke-hovedaktionær kunne opnå for den samme indsats i det pågældende selskab.

Det fremgår herudover af selskabslovgivningen, at vederlaget til selskabets direktør ikke må overstige, hvad der anses for sædvanligt efter hvervets art og arbejdets omfang, samt hvad der må anses for forsvarligt i forhold til selskabets økonomiske stilling.

Nedenfor er vist den samlede aflønning før skat til en virksomhedsejer, der driver virksomhed i personligt regi, sammenholdt med den samlede aflønning før skat til en aktionær (virksomhed i selskabsform). Det forudsættes, at virksomhederne er identiske bortset fra virksomhedsform:

(Tusinde kroner)

Personligt ejet virksomhed

Resultat før skat = 1.000

Samlet aflønning til ejeren før skat:

Løn = 0

Udbytte = 0

Overført resultat = 1.000

I alt = 1.000

Selskab (A/S, ApS)

Resultat før skat = 600

Samlet aflønning til ejeren før skat:

Løn = 400

Udbytte = 250

Overført resultat = 350

I alt = 1.000

Som det fremgår af ovenstående opstilling, svarer forskellen i resultat før skat på 400.000 kroner til lønnen til aktionæren. Af årets resultat på 600.000 kroner udbetales 250.000 kroner som udbytte, og de resterende 350.000 kroner spares op til senere udbetaling.

Den samlede aflønning før skat er på sigt således ens, uanset om virksomheden drives i personligt regi eller i selskabsform.

Til § 1, stk. 2, nr. 5: Eventuelle medejerers, medarbejdende ægtefællers eller andre ansattes indsats i firmaet og indvirkning på virksomhedens resultat og overskud

Fastsættelse af værdien af arbejdsindsatsen af medejere, medarbejdende ægtefæller eller andre ansatte må ske ud fra et konkret skøn over alle sagens oplysninger om virksomhedens konstruktion.

Hvis der er flere ejere af virksomheden, vil fordelingsnøglen ved eventuelt overskud i virksomheden oftest være aftalt på forhånd. Denne aftalte fordeling lægges til grund ved årslønsfastsættelsen.

Et ægtepar, der i fællesskab driver en virksomhed, men hvor den ene part står som ejer af virksomheden, vil ikke altid have aftalt en fordelingsnøgle. Det kan tænkes, at den medarbejdende ægtefælle får en fast aftalt løn.

Andres indsats og påvirkning af resultatet må trækkes ud af regnskabet, inden årslønnen for den tilskadekomne ejer fastsættes.

Hvis der ikke er fastsat en fordelingsnøgle, fastsættes fordelingen ud fra de tidligere nævnte principper samt principperne i afsnittene om bekendtgørelsens §§ 5 og 6.

Eksempel 7: I en enkeltmandsvirksomhed, hvor ejeren arbejder som blikkenslager, og hvor ægtefællen laver regnskabet, vil hverken ejeren eller ægtefællen i princippet kunne undværes. Ved den skønsmæssige fastsættelse af årslønnen ses på antallet af timer, den enkelte lægger i virksomheden. Vikarprincippet kan tillige inddrages i vurderingen, herunder omkostningerne til antagelse af fremmed hjælp.

Eksempel 8: I en virksomhed, hvis primære produkt er salg af individuelt fremstillede lerkrukker (keramikvirksomhed) fremstillet af ægtefællen, og hvor ejeren af virksomheden arbejder som sælger af krukkerne, vil ægtefællen være den drivende kraft for et eventuelt overskud. Ejersens årsløn vil normalt fastsættes ud fra en eventuel fordelingsnøgle, tilskadekomnes og andres arbejdsopgaver, aftalt løn, vikarprincippet, ejersens goodwill og antallet af arbejdstimer.

Til § 1, stk. 2, nr. 6: Øvrige interne og eksterne forhold

For at kunne fastsætte en årsløn for en selvstændig erhvervsdrivende, der giver et retvisende billede af den selvstændiges indtjeningssevne, er der ud over de allerede anførte momenter mange andre faktorer, der kan have betydning for virksomhedens resultat.

Virksomhedens opbygning, markedets efterspørgsel og virksomhedens konkurrencedygtighed og konkurrencevilkår kan give udslag i virksomhedens resultat.

Det er ikke sikkert, at arbejdsskadens indtræden er årsag til et eventuelt dårligere resultat. Omvendt vil arbejdsskadens indtræden i nogle tilfælde kunne forstærke allerede eksisterende tendenser i virksomheden.

Listen over øvrige interne og eksterne forhold er ikke udtømmende.

- **Årsagssammenhæng**

Går virksomheden dårligt, mens ejeren er skadet eller uarbejdsdygtig, behøver det ikke være begrundet i ejersens fravær. Det kan være nødvendigt at korrigere resultatet for forhold, der ikke er forårsaget af arbejdsskaden, men som i et vist omfang har påvirket virksomhedens resultat.

- **Virksomhedens interne struktur**

Hvorvidt den interne struktur i virksomheden er flad eller hierarkisk kan have stor betydning for, om ejersens arbejdsindsats og viden umiddelbart kan erstattes eller ej, og dermed om virksomheden kan drives videre uden tab.

Der henvises i øvrigt til afsnittet om virksomhedens størrelse og art, § 1, stk. 2, nr. 2.

- **Konjunkturforskel**

Almindelig økonomisk afmatning inden for branchen kan have betydning for vurderingen af, om en nedgang i virksomhedens resultat kan tilskrives arbejdsskadens følger. Ligeledes kan en generel, øget vækst i branchen give et skævt billede af en eventuel nedsættelse af arbejdssevnen hos tilskadekomne.

Eksempel 9: I 1990'erne var der en generel efterspørgsel på arbejdskraft med kompetencer inden for IT-området, og der blev uddannet mange inden for netop dette område. Efter år 2000 er efterspørgslen faldet, og der efterspørges nu kun arbejdskraft med en særlig viden inden for specialområder. At have generel kompetence inden for IT er ikke længere tilstrækkeligt.

- **Konkurrenceforhold**

Øget konkurrence kan give en indtægtsnedgang, som ikke kan tilskrives arbejdsskadens følger. Manglende konkurrenceevne (f.eks. ved højere priser end konkurrenten) kan være forårsaget af manglende eller dårlig styring af virksomhedens omkostninger.

Eksempel 10: I slutningen af 1990'erne blev TeleDanmarks monopol på udbud af teletjenester ophævet. Mange udenlandske virksomheder ønskede at etablere sig i Danmark og få en del af markedet. For mange af virksomhederne har det betydet underskud, og de har haft behov for at have en del kapital i ryggen for at kunne overleve. Virksomhedernes regnskaber vil ikke være et korrekt billede af tilskadekomnes indtjeningssevne.

- **Produkt- og teknologisk udvikling**

En virksomheds varer kan blive erstattet af andre produkter som følge af trends, mode og teknologisk udvikling. En nedsat omsætning kan derfor eventuelt tilskrives manglende produktudvikling og er dermed ikke en følge af arbejdsskaden.

Eksempel 11: En medicinalvirksomhed har satset på fremstilling af et produkt med en ny virkning. Produktet er færdigudviklet, og der er taget patent. Produktet bliver kort efter, at det er blevet lanceret, forbudt, da det viser sig, at produktet kan have utilsigtede bivirkninger. Da virksomheden har satset entydigt på udvikling af få produkter, vil resultat være sårbart over for eksempelvis et forbud, med deraf følgende nedsat omsætning. Den nedsatte omsætning skyldes således ikke arbejdsskadens følger.

Eksempel 12: Mange virksomheder udbyder mobiltelefoner. Mobiltelefonernes formåen har løbende udviklet sig med det formål at honorere forbrugernes ønsker og til stadighed fremkomme med nye attraktive produkter. En virksomhed opfinder et nyt koncept, som i et enkelt regnskabsår (skadesåret) er medvirkende årsag til, at overskuddet er noget større end normalt. De efterfølgende regnskabsår er konceptet sivet ud til konkurrenterne, hvorved indtjeningen daler til oprindeligt niveau. I disse situationer kan det være nødvendigt at korrigere regnskabet i skadesåret for at få tilskadekomnes reelle indtjeningssevne.

- **Ekstraordinære poster**

Væsentlige poster i en virksomheds regnskab kan være indtægter eller udgifter fra engangsinvesteringer eller transaktioner, der ikke er en normal del af virksomhedens drift. Posterne kan komme fra køb og salg af anlægsaktiver, investeringer mv. Se bemærkningerne til §§ 3 og 4. Disse poster bør således ikke indgå som en naturlig del af virksomhedens drift. Deres eventuelle betydning for virksomhedens fortsatte eksistens skal vurderes særskilt.

- **Generationskifte**

Ejerens alder og kommende overgang til pension kan begrunde, at aktiviteten i virksomheden langsomt nedtrappes.

Til § 1, stk. 3: Gennemsnitsmetoden

En virksomheds resultat kan variere meget, både i perioder inden for samme regnskabsår og inden for en periode på flere år. Variationerne kan skyldes både indefrakommende og udefrakommende faktorer. Det kan derfor ud fra en samlet vurdering være nødvendigt at se på flere år ad gangen for at få et retvisende og validt billede af tilskadekomnes indtjeningssevne.

Ved gennemsnitsmetoden opgøres årslønnen på grundlag af normalt de seneste 3 års indtjening. Hvis en anden periode giver et mere retvisende billede, eksempelvis 2 eller 4 år, kan denne periode anvendes.

Effekten af både inde- og udefrakommende faktorer, der påvirker virksomhedens regnskab, kan mindskes og endog helt udjævnes ved brug af gennemsnitsmetoden ved fastsættelse af årslønnen.

Om årslønnen skal opgøres efter gennemsnitsmetodens hovedregel om anvendelse af de seneste 3 år, eller årslønnen opgøres ud fra et skøn må bero på en konkret vurdering af, om virksomhedens resultater er sædvanlige eller usædvanlige i året/årene forud for skaden.

Ved fastsættelse af årslønnen på baggrund af en nystartet virksomheds indtjening vil der ikke foreligge tilgængelige oplysninger om virksomhedens tidligere indtjeningsniveau. Det vil derfor ikke være muligt at anvende gennemsnitsmetoden. Ved relativt nystartede virksomheder vil der være behov for agtpågivenhed ved fastsættelse af årslønnen efter gennemsnitsmetoden, da resultatet i opstartsfasen er påvirket af, at der er tale om en ny virksomhed.

Til § 2: Totalindkomstprincippet

Ved totalindkomstprincippet forstås, at tilskadekomnes årsløn opgøres som summen af alle indtægtskilder, hvortil tilskadekomnes arbejdsevne er anvendt.

Ved opgørelsen af årslønnen sigtes på at opgøre tilskadekomnes arbejds- og indkomstevne på tidspunktet for skaden. Arbejdsevnen kan bruges på lønarbejde, selvstændig virksomhed, hobbyvirksomhed og/eller virksomhed i selskabsform.

Der er intet til hinder for, at tilskadekomne har indkomst fra alle 4 indkomstkilder på en gang.

Totalindkomstprincippet kan anskueliggøres på følgende måde:

Indkomstform	Behandling ved årsløn
Positivt resultat i egen virksomhed efter afskrivninger og før finansielle poster	Medtages ved opgørelsen
Negativt resultat i egen virksomhed efter afskrivninger og før finansielle poster	Medtages ikke
Løn for ansættelse hos uafhængig arbejdsgiver	Medtages ved opgørelsen
Løn og andel af årets overskud i eget selskab (ApS eller A/S)	Medtages ved opgørelsen
Underskud i eget selskab (ApS eller A/S)	Medtages ikke
Positivt resultat i hobbyvirksomhed	Medtages ved opgørelsen
Negativt resultat i hobbyvirksomhed	Medtages ikke
Andre indkomstkilder, f.eks. løn for bestyrelsesarbejde, sponsorpeng mv.	Medtages ved opgørelsen
Indtægter fra udlejning af ejendom	Medtages normalt ikke

Kapitel 2

Fastsættelse af årsløn for selvstændige erhvervsdrivende sikret efter lovens § 2, stk. 3, jf. § 48, stk. 2.

Til § 3 og § 4: Årslønsfastsættelsen for den selvstændige erhvervsdrivende

Ved fastsættelsen af årsløn for selvstændige tages der udgangspunkt i virksomhedens resultat efter ordinære afskrivninger, men før finansielle poster.

Driftsøkonomiske regnskaber til virksomhedens eget brug er ikke omfattet af regnskabslovgivningen, men udarbejdes ofte som led i styringen af virksomhedens drift og økonomi. Skatteregnskabet, der skal udarbejdes i henhold til skattelovgivningen og indsendes sammen med selvangivelsen, tager ofte udgangspunkt i det driftsøkonomiske regnskab.

Årsregnskabslovens afsnit 1 beskriver, hvilke virksomheder der har pligt til at aflægge årsregnskab, og hvilke virksomheder der er undtaget denne pligt. Pligtige er eksempelvis aktieselskaber, partnerselskaber (kommanditaktieselskaber), anpartsselskaber og interessentskaber.

Personligt ejet virksomhed er omfattet af regnskabspligt og skal følge reglerne i årsregnskabsloven, hvis regnskabet ikke udelukkende anvendes til virksomhedens eget brug. Aflægger virksomheden årsregnskab, følger det af årsregnskabslovens § 18:

"En virksomhed, der aflægger årsrapport efter reglerne i regnskabsklasse A, skal i det mindste udarbejde en årsrapport bestående af ledelsespåtegning, balance, resultatopgørelse og noter, herunder redegørelse for anvendt regnskabspraksis og opgørelse over bevægelserne i egenkapitalen. Hvis en statsautoriseret eller registreret revisor har underskrevet en påtegning eller erklæring til årsrapporten, skal påtegningen henholdsvis erklæringen indgå i denne. Reglerne i §§ 11-17 finder anvendelse".

Virksomheder, der ikke er omfattet af regnskabspligt i henhold til årsregnskabsloven, kan vælge den opstillingsform for resultatopgørelsen i det driftsøkonomiske regnskab, som er bedst egnet til at opfylde regnskabets interne formål, se eksempel 14 og 15. Virksomheder omfattet af regnskabspligt skal opstille resultatopgørelsen art- eller funktionsopdelt i overensstemmelse med årsregnskabslovens skemakrav.

Følgende relevante oplysninger kan normalt aflæses af resultatopgørelsen i det driftsøkonomiske regnskab:

1. indtægter, udgifter og resultat før afskrivninger og finansielle poster
2. ordinære afskrivninger
3. finansielle poster
4. eventuelle leasingposter

Er der ikke udarbejdet et driftsøkonomisk regnskab, kan årslønnen fastsættes med udgangspunkt i skatteregnskabet, korrigeret for skattemæssige afskrivninger, der skønnes at afvige væsentligt fra driftsøkonomiske afskrivninger, samt korrigeret for andre forhold, der udelukkende skønnes at have skattemæssig karakter.

1) Virksomhedens indtægter, udgifter og resultatet før afskrivninger og finansielle poster

Der kan være forskellige opstillingsformer af virksomhedernes resultatopgørelser, da opbygningen afhænger af virksomhedens karakter.

Indtægtssiden indeholder poster i form af salg af varer, rettigheder, pengemidler, tjenester eller lignende, for hvilke virksomheden normalt modtager vederlag. Indtægtssiden kan desuden indeholde andre driftsindtægter, som ikke er en del af den egentlige drift.

På udgiftssiden kan regnskabet indeholde driftsudgifter som indkøb af varer, udgifter til husleje med videre samt personaleudgifter, herunder løn.

Resultatet før afskrivninger og finansielle poster findes ved at sammenholde indtægtssiden med udgiftssiden. Eksempler på fremgangsmåder:

Eksempel 13:

Salg af varer	70.000 kroner
- Vareforbrug	34.000 kroner
= dækningsbidrag	36.000 kroner
- husleje, lys, vand, varme	10.000 kroner
- telefon	2.000 kroner
- andre driftsudgifter	2.000 kroner
= Bruttoresultat	22.000 kroner
- personaleudgifter	2.500 kroner
= Resultat før afskrivninger og finansielle poster	19.500 kroner

Eller

Eksempel 14:

Salg af varer	70.000 kroner
- vareforbrug	34.000 kroner
- Driftsudgifter i alt	14.000 kroner
= Bruttoresultat	22.000 kroner
- personaleudgifter	2.500 kroner
= Resultat før afskrivninger og finansielle poster	19.500 kroner

Årsløn fastsættes med udgangspunkt i virksomhedens resultat efter afskrivninger og før finansielle poster. Om virksomheden har valgt opstillingsformen i eksempel 14 eller 15, er således uden betydning for det videre forløb i årslønsfastsættelsen.

Når virksomhedens driftsøkonomiske regnskab danner grundlag for årslønsfastsættelsen, skal regnskabet korrigeres for ekstraordinære og usædvanlige poster. Medtages disse poster, vil årslønsfastsættelsen ikke give et rigtigt billede af tilskadekomnes reelle indtjeningssevne.

Ekstraordinære poster er karakteriseret ved, at de klart adskiller sig fra poster affødt af virksomhedens ordinære drift. Herudover er ekstraordinære poster sædvanligvis kendetegnet ved, at de er forårsaget af begivenheder, som ligger uden for virksomhedens kontrol, og som ikke forventes at være tilbagevendende. Indtægter og udgifter opstået i forbindelse med ekspropriation og naturkatastrofer kan være ekstraordinære poster.

Usædvanlige poster, som normalt er ordinære, men ikke hyppigt forekommende, omfatter eksempelvis:

- Nedskrivning af varebeholdninger eller anlægsaktiver
- Omstrukturering af virksomhedens aktiviteter
- Afhændelse af anlægsaktiver
- Retssager, erstatninger, bod og bøder for overtrædelse af lovgivningen

Både ekstraordinære poster og usædvanlige poster skaber vanskeligheder ved vurderingen af virksomhedens indtjeningsmuligheder. Er ekstraordinære poster eller usædvanlige poster ikke vist særskilt i resultatopgørelsen, skal disse identificeres og fratrækkes/tillægges i det resultat, som danner grundlag for vurdering af virksomhedens reelle udviklingsretning og -hastighed.

Derfor skal posterne vises særskilt i regnskabet, således at regnskabslæseren får mulighed for at vurdere virksomhedens udviklingsretning og -hastighed.

Ekstraordinære poster bør ikke indgå i det resultat, som anvendes ved beregning af virksomhedens gennemsnitlige indtjening. Det samme gør sig i princippet gældende for usædvanlige poster, der ikke er hyppigt forekommende.

Nedenfor er et eksempel på en usædvanlig post vedrørende afhændelse af et anlægsaktiv, som er afskrevet med for store beløb i brugstiden.

En bil anskaffes for 100.000 kroner og afskrives over 5 år med 20.000 kroner per år. Ultimo år 4 sælges bilen for 50.000 kroner. Den regnskabsmæssige avance ved salget udgør 30.000 kroner (50-20). Avancen er i princippet udtryk for, at afskrivninger i år 1 til 4 har været for store, hvorfor resultaterne i disse år har været undervurderet. Til gengæld overvurderes resultatet for år 4 med en avance på 30.000 kroner. Den teoretiske løsning ville være at korrigere resultatet for år 1 til 4 med en forholdsmæssig andel af avancen ved salget af bilen.

I praksis er dette en besværlig fremgangsmåde, da blandt andet oplysninger om afskrivningsperiode og akkumulerede afskrivninger for afhændede aktiver ikke nødvendigvis er tilgængelige via regnskabet. Derfor bør væsentlige avancer og tab ved afhændelse af anlægsaktiver ikke indgå i det resultat, der anvendes til fastsættelse af årsløn, medmindre avancen eller tabet skønnes at blive udjævnet ved beregning af gennemsnitlig indtjening.

2) Ordinære afskrivninger

Ved opgørelse af virksomhedens indkomst til brug for fastsættelse af årsløn fratrækkes driftsøkonomiske afskrivninger. Afskrivninger opgøres på grundlag af en rimelig brugsperiode for det aktuelle aktiv uden hensyntagen til skattemæssige forhold, men sammenholdt med, hvordan andre virksomheder afskriver et tilsvarende aktiv.

Materielle anlægsaktiver omfatter blandt andet ejendomme, maskiner, biler og kontorinventar, der ofte er nødvendige aktiver for at kunne drive virksomhed. På anskaffelsestidspunktet bliver disse aktiver normalt indregnet i balancen og afskrevet over den forventede brugstid. Afskrivninger, der er udtryk for værdiforringelse af aktiver som følge af slid og ælde, udgiftsføres i resultatopgørelsen i takt med forbrug af aktivet. Herved sikres, at en anlægsinvestering ikke udelukkende belaster resultatet i anskaffelsesåret, men fordeles over brugstiden.

Afskrivninger reducerer virksomhedens resultat, men har ikke likviditetsmæssig effekt.

Driftsøkonomiske afskrivninger foretages ofte efter den lineære metode, hvilket betyder, at aktiverne værdiforringes jævnt over brugsperioden. Vurdering af brugsperiode er i øvrigt behæftet med en betydelig grad af skøn og kan variere fra virksomhed til virksomhed.

Eksempel 15:

Ordinær afskrivning: Bil indkøbt til 20.000 kroner. Forventet brugsperiode 5 år. Afskrivning årligt 4.000 kroner.

Salg af varer	70.000 kroner
- vareforbrug	34.000 kroner
- Driftsudgifter i alt	14.000 kroner
= Bruttoresultat	22.000 kroner
- personaleudgifter	2.500 kroner
= Resultat før afskrivninger og finansielle poster	19.500 kroner
- ordinær afskrivning på bil	4.000 kroner
= Resultat før finansielle poster	15.500 kroner

3) Virksomhedens finansielle poster

En virksomhed har brug for kapital og likviditet til brug for investering i anlægsaktiver og til den løbende drift. I det omfang, virksomhedens egne likviditetsreserver ikke er tilstrækkelige til at dække behovet, er optagelse af lån/fremmed finansiering nødvendig.

Renteudgifter er udtryk for omkostningen ved at få stillet likviditet til rådighed. Om virksomheden har behov for ekstern lånefinansiering, afhænger blandt andet af størrelsen af ejerens indskudte kapital og strategiske beslutninger, herunder ekspansionsplaner.

Renteudgifter er således ikke udtryk for ejerens arbejdsevne og bør derfor ikke indgå i fastsættelsen af årsløn.

Ved at anvende resultatet før renter som grundlag for fastsættelsen af årsløn bortses fra formueforhold, der er irrelevante i relation til fastsættelse af værdien af skadelidtes arbejdsevne forud for og efter skaden.

Renteindtægter er udtryk for afkast af opsparing, herunder overskudslikviditet. Størrelsen af virksomhedens renteindtægter afhænger blandt andet af ejerens overskudsdisponering og investeringspolitik. Renteindtægter er således ikke udtryk for ejerens arbejdsevne og indgår derfor ikke i fastsættelsen af årsløn.

Eksempel 16:

Der er renteindtægter på virksomhedens bankkonto på i alt 500 kroner. Virksomheden har desuden en renteudgift på kassekreditte på 2.500 kroner.

Salg af varer	70.000 kroner
- vareforbrug	34.000 kroner
- Driftsudgifter i alt	14.000 kroner
= Bruttoresultat	22.000 kroner
- personaleudgifter	2.500 kroner
= Resultat før afskrivninger og finansielle poster	19.500 kroner
- ordinær afskrivning på bil	4.000 kroner
= Resultat før finansielle poster	15.500 kroner
+ renteindtægter	500 kroner
- renteudgifter	2.500 kroner
= Resultat før skat	13.500 kroner

Skal årslønnen fastsættes på baggrund af dette eksempel, vil årslønnen være 15.500 kroner, da vi fastsætter årslønnen på grundlag af resultatet efter ordinære afskrivninger, men før finansielle poster.

4) Eventuelle leasingposter

Virksomheden har brug for aktiver som bygninger, maskiner, biler m.v. for at kunne producere varer og tjenester. Disse aktiver kan købes for egne midler, for lånte midler eller leases. Leasing omfatter leje (operationel leasing) og kreditkøb og lignende (finansiel leasing).

Ved finansiel leasing overføres alle væsentlige risici og rettigheder ved besiddelsen af et aktiv til leasingtager, idet ejerforholdet dog formelt ikke bliver overdraget til leasingtager. Leasinggiver overdrager for en aftalt periode brugsretten til et aktiv til leasingtager mod betaling af en leasingydelse, hvorfor aftalen i realiteten svarer til et lånefinansieret køb. Operationel leasing omfatter enhver leasingaftale, der ikke er finansiel leasing.

Leasingydelser både i operationelle og finansielle kontrakter består af et rente- og et afskrivningselement. I henhold til årsregnskabsloven, der er gældende for selskaber, skal finansielle leasingkontrakter fra og med 1. januar 2002 behandles, som om selskabet selv ejer aktivet. Dette betyder, at leasingydelsen, der tidligere er fratrukket i ordinær drift (resultat før renter), opdeles i en rente- og afskrivningsdel og anføres som henholdsvis rente og afskrivning i resultatopgørelsen.

Operationelle leasingaftaler skaber ofte vanskeligheder, da den del af lejeudbetalingen, der kan henføres til renteelementet, i princippet flyttes fra finansielle poster, op under ordinær drift. Det betyder, at virksomhedsejeren, der vælger at leje frem for at købe, får en lavere årsløn, hvis der ikke tages hensyn hertil ved fastsættelsen af årsløn.

Om virksomheden lejer eller køber sine aktiver skal ikke have betydning for størrelsen af årslønnen, da beslutningen udelukkende er af finansiel karakter. Ved opgørelsen af årsløn og erhvervsevnetabsprocent bør regnskaber, der danner grundlag for opgørelsen, derfor korrigeres for effekten af væsentlige leasingaftaler.

Skattemæssige afskrivninger og øvrige skattemæssige forhold

Skatteregnskabet afviger ofte fra det driftsøkonomiske regnskab ved de skattemæssige afskrivninger og øvrige skattemæssige forhold.

De skattemæssige afskrivninger kan afvige væsentligt fra de driftsøkonomiske. Findes kun oplysninger om skattemæssige afskrivninger, kan det således være nødvendigt at beregne driftsøkonomiske afskrivninger på grundlag af den skattemæssige saldo værdi og skøn.

Skattemæssige afskrivninger foretages efter saldometoden, der betyder, at den resterende værdi afskrives med op til 25% per år. I modsætning til driftsøkonomiske afskrivninger, der foretages hvert år, indtil aktivet er fuldt afskrevet, er skattemæssige afskrivninger frivillige. Der vil således normalt kun blive foretaget skattemæssige afskrivninger, hvis den skattepligtige indkomst er positiv før afskrivninger. Skattemæssige afskrivninger er således begrundet i planlægning af skattebetalinger og ikke i et ønske om at fordele anlægsanskaffelserne over tid.

Til § 5: Værdien af medarbejdende ægtefælles andel i virksomhedens resultat

Har der i virksomheden været beskæftiget en medarbejdende ægtefælle, skal ægtefællens andel af overskuddet fratrækkes resultatet efter ordinære afskrivninger, men før finansielle poster.

Ægtefællens andel skal fratrækkes overskuddet for at give det mest retvisende billede af den selvstændiges indtjeningsevne på tidspunktet for skadens indtræden.

Årslønnen fastsættes skønsmæssigt efter § 8.

Til § 6: Værdien af øvrige ejeres andel i virksomhedens resultat

Ejes virksomheden af flere ejere, fastsættes årslønnen som hovedregel på grundlag af ejerandelen:

Eksempel 17: En virksomhed ejes i fællesskab af 3 brødre og deres far. Alle 4 deltager i virksomhedens drift. Virksomheden har et resultat efter ordinære afskrivninger, men før finansielle poster, på 500.000 kroner. Årslønnen fastsættes til ¼ af resultatet, det vil sige 125.000 kroner.

Ejes virksomheden af flere ejere, hvor den ene ejer ikke arbejder for virksomheden, kan det efter omstændighederne være mere korrekt at fastsætte en anden fordelingsnøgle, hvis det giver et reelt billede af tilskadekomnes indtjeningsevne på skadestidspunktet.

Eksempel 18: En virksomhed ejes i fællesskab af 3 brødre og deres far. De 3 brødre deltager i virksomhedens drift. Faderen, der tidligere har deltaget i virksomhedens drift, er nu passiv ejer og overgår til pension ved nytårsskiftet. Virksomheden har et resultat efter ordinære afskrivninger, men før finansielle poster, på 500.000 kroner. Årslønnen fastsættes til 1/3 af resultatet, det vil sige 166.666 kroner.

Til § 7: En virksomheds eventuelle underskud

Hvis virksomheden har givet underskud, fastsættes årslønnen skønsmæssigt efter principperne i § 1, stk. 2.

Et underskud i en virksomhed giver i sagens natur ikke det rette billede af den arbejdsindsats, der har ligget bag.

Der kan være mange grunde til, at virksomheden giver underskud. Virksomheden kan være nystartet, virksomheden kan være hårdt ramt på grund af ansattes sygdom og orlov eller andet fravær, virksomheden kan være påvirket af forhold udefra, både af midlertidig og varig karakter, med videre.

Det er derfor nødvendigt at vurdere tilskadekomnes indsats og værdi for virksomheden på skadetidspunktet.

Kapitel 3

Fastsættelse af årslønnen for medarbejdende ægtefæller sikret efter lovens § 2, stk. 3, jf. § 48, stk. 2

Årslønnen for medarbejdende ægtefæller fastsættes skønsmæssigt ud fra følgende momenter:

- Lønftale eller anden form for aflønning
- Uddannelse
- Arbejdsopgaver
- Andres værdi i stillingen
- Gennemsnitsmetoden
- Virksomhedens art og størrelse
- Ejerens og andre ansattes indsats i firmaet og indvirkning på virksomhedens resultat og overskud

Til § 8, nr. 1 : Lønftale eller anden form for aflønning

Opgørelsen af årsløn for medarbejdende ægtefæller afhænger blandt andet af, om ægtefællen har indgået en lønftale med virksomheden.

Er der indgået en lønftale, som ikke er påvirket af interessefællesskabet, kan denne lægges til grund ved fastsættelsen af årslønnen. Dette gælder principielt også, hvis der er tale om en mundtlig lønftale. Der stilles dog større krav til dokumentationen for en mundtlig lønftale.

Eksempel 19: Tilskadekomne er kontoruddannet og har gennem flere år arbejdet på fuld tid som sekretær i ægtefællens virksomhed. Hun arbejder på samme vilkår som de øvrige sekretærer i virksomheden. Af skatteoplysningerne fremgår det, at hun tjener 220.000 kroner om året. Ved indhentelse af oplysninger om den gennemsnitlige indtægt for kontoruddannede i det relevante geografiske område ses, at gennemsnitsindtægten for en kontoruddannet med samme anciennitet som den medarbejdende ægtefælle udgør

220.000 kroner om året. Desuden følger ægtefællens løn lønniveauet for de andre sekretærer i virksomheden. Den medarbejdende ægtefælles årsløn fastsættes herefter til 220.000 kroner, da denne indtægt skønnes at være udtryk for ægtefællens reelle indtjeningsevne.

Foreligger der derimod en lønaftale, som er påvirket af den nære relation mellem ægtefællerne, kan den faktiske årsløn ikke altid uden videre lægges til grund.

Eksempel 20: Hustruen arbejder i ægteemandens svineproduktion. Af skatteoplysningerne fremgår det, at indtægten i året før skaden var 130.000 kroner. Hustruen udfører de samme arbejdsopgaver som karlene på gården. Karlene tjener 220.000 kroner årligt, hvilket er den gennemsnitlige indtægt for karle, der arbejder i en svineproduktion i det relevante geografiske område. Karlernes årsløn bør indgå som et væsentligt moment ved fastsættelsen af hustruens årsløn, idet hendes årsløn kan være lav på grund af den nære relation til ægtefællen/arbejdsgiveren. Den fastsatte årsløn skal således være udtryk for hendes reelle indtjeningsevne på skadetidspunktet.

Eksempel 21: Hustruen arbejder som sekretær i ægteemandens produktionsvirksomhed. Hun er kontoruddannet, og hendes arbejdsopgaver er telefonbetjening, brevskrivning, fakturering og journalisering. Hun har indgået en lønaftale med virksomheden svarende til en årsindtægt på 310.000 kroner. Den gennemsnitlige årsindtægt for en kontoruddannet i det relevante geografiske område og med samme anciennitet og arbejdsopgaver som den medarbejdende ægtefælle udgør 220.000 kroner. Hvis hustruen i flere måneder før arbejdsskadens indtræden har haft denne lønaftale, bør lønaftalen indgå som et væsentligt moment ved fastsættelsen af hendes årsløn, idet den reelt er udtryk for, hvad hun er værd på skadetidspunktet.

Foreligger der slet ingen lønaftale mellem den medarbejdende ægtefælle og virksomheden, må årslønnen fastsættes skønsmæssigt ud fra de øvrige hensyn nævnt i § 8.

Ved fastsættelse af årslønnen tages også hensyn til anden form for aflønning. Dette kan være værdien af fri bil, fri telefon eller fri kost og logi. Der henvises i øvrigt til Arbejdsskadestyrelsens vejledning om fastsættelse af årsløn (for lønmodtagere).

Til § 8, nr. 2 : Uddannelse

Den medarbejdende ægtefælles uddannelse indikerer på hvilket niveau, ægtefællens indtjening normalt vil være. Lønniveauet kan dog kun medtages i den samlede vurdering, hvis ægtefællen arbejder inden for det arbejdsområde, som uddannelsen vedrører. Hvis eksempelvis en kontoruddannet arbejder som ufaglært smed i sin ægtefælles virksomhed, bør lønniveauet for en kontoruddannet ikke medtages i vurderingen. I stedet bør der lægges vægt på lønniveauet for ufaglærte smede i området.

Til § 8, nr. 3 : Arbejdsopgaver

Arten af den medarbejdende ægtefælles arbejdsopgaver for virksomheden kan anvendes som rettesnor ved fastsættelse af årslønnen. Arbejder ægtefællen således inden for sit fagområde og udfører arbejdsopgaver, der almindeligvis relaterer sig til dette område, vil det tale for, at årslønnen fastsættes til gennemsnitsindtægten for en person med samme anciennitet og inden for samme erhverv. Dette vil eksempelvis gælde for en kontoruddannet, der udfører almindelige sekretæropgaver så som brevskrivning, journalisering, arkivering med videre. Er der derimod tale om ledelsesmæssige arbejdsopgaver med ansvar for andre ansatte, trækker dette i retning af en højere årsløn.

Er der tale om arbejdsopgaver af beskeden karakter, idet den medarbejdende ægtefælle kun er ansat få timer om ugen, bør årslønnen fastsættes skønsmæssigt med udgangspunkt i det arbejde, der udføres.

Eksempel 22: Hustruen er uddannet bogholder. Hun arbejder 2 timer om dagen i ægteemandens virksomhed, hvor hun holder regnskab med kassen. Ellers er hun hjemmegående. Ved fastsættelsen af årslønnen bør der tages udgangspunkt i den gennemsnitlige årsløn for en fuldtidsansat bogholder med samme anciennitet i det relevante geografiske område. Denne årsløn omregnes til en årsløn svarende til en ugentlig arbejdstid på 10 timer.

Til § 8, nr. 4 : Andres værdi i stillingen

Andres værdi i stillingen kan være en god indikation for, hvilket lønniveau der er tale om. Det bør således vurderes, hvad en fremmed hjælp ville blive honoreret med, hvis tilskadekomne ikke havde udført arbejdet. Der henvises til bemærkninger til § 1, stk. 2, nr. 2, hvor vikarprincippet er nærmere omtalt.

Til § 8, nr. 5 : Gennemsnitsmetoden

Gennemsnitsmetoden kan få betydning, hvis den samlede vurdering munder ud i, at den medarbejdende ægtefælles årsløn skal fastsættes som en andel af virksomhedens overskud. Der henvises til bemærkningerne til § 1, stk. 2, nr. 1, for en nærmere gennemgang af gennemsnitsmetoden.

Til § 8, nr. 6 og nr. 7 : Virksomhedens art og størrelse - ejerens og andre ansattes indsats i firmaet og indvirkning på virksomhedens resultat og overskud

Et moment i den samlede vurdering er, hvilken type virksomhed der er tale om, og hvor mange medarbejdere, der har væsentlig indflydelse på virksomhedens resultat. Er der tale om en lille virksomhed, der kun drives af de 2 ægtefæller, ses på den indbyrdes fordeling af arbejdsopgaverne for at opgøre, hvor stor en andel af overskuddet, der tilhører den enkelte ægtefælle. Er der derimod tale om en stor virksomhed med mange ansatte, vil årslønnen typisk blive fastsat med hovedvægten på de øvrige hensyn nævnt i § 8.

Eksempel 23: En lille tobaksforretning drives i fællesskab af de 2 ægtefæller. Det er manden, der står som ejer af virksomheden. Hustruen betjener kunderne og fylder varer op på hylderne, mens manden står for varebestilling, varemodtagelse, oprydning af lageret

og vedligeholdelse af forretningen. De er fælles om at føre regnskabet. Hustruen har ikke indgået en lønftale med virksomheden. I denne situation bidrager begge ægtefæller lige meget til virksomhedens drift. Årslønnen for hustruen vil derfor skulle fastsættes til $\frac{1}{2}$ af virksomhedens resultat.

Eksempel 24: Et mindre blikkenslagerfirma ejes af ægtemanden og en kammerat. Begge udfører det håndværksmæssige arbejde. Hustruen varetager de administrative opgaver i virksomheden. Hustruen har ikke indgået en lønftale med virksomheden. Årslønnen skal i denne situation fastsættes skønsmæssigt. Alle 3 bidrager væsentligt til virksomhedens drift, men da hustruen varetager administrative opgaver, vil denne funktion oftest kunne afhjælpes med antagelse af fremmed arbejdskraft. Værdien af denne arbejdskraft vil indgå som et væsentligt element i fastsættelse af årslønnen. Havde hustruen udført blikkenslageropgaver på lige fod med ægtemanden og dennes kammerat, skulle årslønnen fastsættes til $\frac{1}{3}$ af virksomhedens resultat efter afskrivninger, men før finansielle poster.

Eksempel 25: Ægtemanden ejer en stor produktionsvirksomhed med 250 ansatte. Hustruen arbejder i bogholderiet sammen med 7 andre. Hustruen har ikke indgået en lønftale med virksomheden. I dette tilfælde fastsættes hustruens årsløn ud fra et samlet skøn over de faktorer, der er nævnt i § 8. I vurderingen medtages :

- hvilke arbejdsopgaver varetager hustruen
- arbejder hun inden for sin uddannelse
- varetager de andre ansatte i bogholderiet den samme type arbejdsopgaver som hustruen, og i givet fald til hvilken løn